

Кормич Борис Анатолійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри морського та митного права, доктор юридичних наук,
професор*

ГЛОБАЛЬНІ СТАНДАРТИ ТА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕД: ТИПОЛОГІЯ ВПЛИВУ

Питання публічного управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності історично були предметом узгодження на міжнародному рівні, оскільки будь-які рішення держави в цій сфері мають вплив і на іноземних суб'єктів. Особливо помітно такі узгодження стали проявлятися з другої половини ХХ ст. із створенням багатосторонніх угод та міжнародних організацій з питань міжнародної торгівлі (насамперед СОТ та ВМО). Вплив сучасних глобальних стандартів на національне адміністративне право є досить складним та багатовимірним. Разом з тим, прийнято виділяти декілька ключових типів подібних стандартів, кожен з яких має свій об'єкт впливу, до яких належать: 1) трансформація дискреційних повноважень національних адміністрацій, 2) вплив на адміністративні процедури та 3) транснаціональна передача повноважень із застосування законодавства [1]. Тож, ми спробуємо окреслити специфіку кожного з елементів подібної типології глобальних стандартів.

1) Глобальні стандарти, що зв'язують національні суб'єкти владних повноважень у свободі розсуду (дискреційних повноваженнях) щодо публічного адміністрування в окремих сферах. Такі глобальні стандарти фактично встановлюють певні рамки та обмеження у формуванні та реалізації державної регуляторної політики. При цьому, цей процес реалізується як через класичні форми міжнародних договорів, так і через норми, які створюються неурядовими міжнародними організаціями. Одним з прикладів останніх є Міжнародна

організація зі стандартизації, норми якої є основою більшості сучасних технічних торговельних бар'єрів, які застосовуються щодо імпорту товарів.

При цьому можна виділити два підвиди таких «обмежувальних» стандартів.

А) По-перше, це *правила, що встановлюють принципи здійснення публічного адміністрування*. Прикладом подібного стандарту є правило ст. III ГАТТ [2] «Національний режим щодо внутрішнього оподаткування та регулювання», відповідно до якої, зокрема *«1. Сторони визнають, що внутрішні податки й інші внутрішні збори та закони... не повинні застосовуватися до імпортованих чи вітчизняних товарів таким чином, щоб створювати захист для вітчизняного виробництва»*. Подібний принцип зв'язує у можливості запровадження різних вимог щодо імпортованих та національних товарів і фактично обмежує можливості регулювання зовнішньої торгівлі лише засобами митного регулювання.

Б) По-друге, це *правила, що зв'язують у застосуванні засобів публічного адміністрування*. Такі правила стосуються не встановлення тих або інших правових норм, а чітко регламентують прийоми та способи застосування тих або інших засобів публічного адміністрування. Знову ж таки, прикладом може слугувати ст. XIII ГАТТ «Недискримінаційне застосування кількісних обмежень», яка визначає особливості способів встановлення та розподілу квот щодо імпорту або експорту товарів.

2) *Глобальні стандарти, що впливають на адміністративні процедури* проявляються у встановленні правил, які визначають процесуальну (порядок) та інституційну (наявність та компетенція спеціального суб'єкту) складові прийняття рішень суб'єктами владних повноважень. При цьому такі стандарти поділяються на чотири групи.

А) *Вимоги щодо порядку застосування законодавства*, які спрямовані на реалізацію принципів належного урядування, чесності, недискримінаційності та

прозорості прийняття рішень. Наприклад, норми ст. X:3(a) ГАТТ «Публікація та застосування правил торгівлі» вимагають, щоб *«Кожна сторона повинна у єдиний, неупереджений та розумний спосіб застосовувати всі свої закони, положення, рішення чи розпорядження...»*.

Б) *Вимоги щодо якості прийняття рішень* спрямовані на покращення якості прийнятих рішень з точки зору суспільно-важливих критеріїв (пропорційність, швидкість, економічність тощо). Зокрема, Конвенція Кіото в редакції 1999 р. [3] містить Стандартне правило 6.3., згідно з яким «При застосуванні митного контролю використовується система управління ризиками». Відповідно досягається завдання забезпечення вибіркової митного контролю але без шкоди для застосування заходів щодо дотримання митного законодавства, підвищується економічність та швидкість прийняття рішень про митний огляд товарів.

В) *Модельні процедури, як стандарт для національного законодавства*, передбачають визначення на міжнародному рівні моделей адміністративних процедур, які повинні бути запроваджені у національні законодавства. Класичним прикладом цього є Угода про застосування ст. VI ГАТТ, якою визначається єдиний для всіх країн-членів СОТ порядок проведення антидемпінгового розслідування.

Г) *Заміщення національної процедури правилами міжнародної угоди* передбачає наявність встановленої міжнародною угодою альтернативи щодо певної адміністративної процедури, або окремих її елементів. Прикладом цього може бути процедура тимчасового ввезення товарів та транспортних засобів, яка може здійснюватися як за правилами МКУ, так і за правилами Стамбульської конвенції. Зокрема, ст. 110 МКУ передбачає можливість забезпечення дотримання вимог митного режиму тимчасового ввезення як шляхом «застосування міжнародного митного документа (книжки А.Т.А. або

книжки CPD)» так і шляхом «надання фінансової гарантії у порядку, передбаченому розділом X МКУ» [4].

3) *Транснаціональна передача повноважень щодо застосування законодавства* відбувається у випадках, коли іноземні суб'єкти залучаються до реалізації заходів щодо дотримання певних правил або стандартів. Наприклад ст. 6.4. Угоди про технічні бар'єри у торгівлі СОТ встановлює, що «Членам рекомендується дозволяти брати участь органам оцінки відповідності, розташованим на території інших Членів СОТ, у своїх процедурах оцінки відповідності на умовах, не менш сприятливих, ніж ті, що надаються органам, розташованим на їхній території або на території будь-якої іншої країни» [4]. Таким чином, іноземний суб'єкт (при чому не лише державний, а й приватний) може приймати участь у забезпеченні дотримання встановлених технічних стандартів, видаючи висновки або сертифікати, які визнаються іншою державою.

Список використаної літератури:

1. Barak-Erez D., Perez O. Whose Administrative Law is it Anyway? How Global Norms Reshape the Administrative State // Cornell International Law Journal. – Vol. 46. – P. 456 – 497.

2. Генеральна угода з тарифів і торгівлі від 30 жовтня 1947 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.

3. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур у редакції від 26 червня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 71/№ 18. – Ст. 727/Ст. 2711.

4. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.

5. Угода про технічні бар'єри у торгівлі СОТ від 15 квітня 1994 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.

